OEP 3. gyakorlat

Adattípus fogalma (1. előadás)

- Típus-specifikáció
  - Típusértékek
  - Típusműveletek
- Típus megvalósítás
  - Típus-reprezentáció
  - Típus-implementáció

Adattípus fogalma

- Egy adat (változó) típusának definiálásához szükség van a típus specifikációjára és annak megvalósítására.
- A típus-specifikáció megadja:
  - az adat által felvehető értékek halmazát
  - a típusértékekkel végezhető műveleteket
- A típus-megvalósítás megmutatja:
  - hogyan ábrázoljuk (reprezentáljuk) a típus értékeit
  - milyen programok helyettesítsék (implementálják) a műveleteket

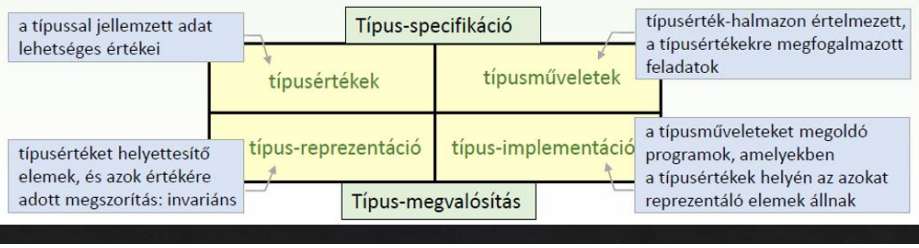

Asszociatív tömb

- Ez egy olyan kulcs-adat párokat tároló gyűjtemény, amelyben kulcs alapján lehet visszakeresni az értékeket.
- A kulcs típusa egész lesz, az adat típusa pedig szöveg.
- A tárolóban az elemeket kulcsuk alapján lehet megkeresni, elérni, így fontos, hogy a kulcs egyedi legyen.
- A típust Map-nek fogjuk nevezni.
- A tervezésnél fontos szempont, hogy a visszakeresés gyors legyen, akár a beszúrás, törlés rovására!

Típusdefiníció:

Map Ez asszociatív tömbök (azaz speciális tárolók) halmaza. Egy tároló elemei $\mathbb{Z} \times \mathbb{S}$ (kulcs-adat) típusú párok, ahol egy adat a kulcsa alapján egyértelműen beazonosítható	**map := SetEmpty(map)** map : Map *//kiüríti az asszociatív tömböt* **c := Count(map)** map : Map, c : $\mathbb{N}$ *//megadja az elemek számát* **map := Insert(map,e)** map : Map, e : $\mathbb{Z} \times \mathbb{S}$ *//új elemet tesz be, ha a kulcsa még nem létezik* **map := Erase(map, key)** map : Map, key : $\mathbb{Z}$ *// törli az adott kulcsú elemet, ha a kulcs létezik, különben hiba* **l := In(map, key)** map : Map, key : $\mathbb{Z}$, l : $\mathbb{L}$ *//lekérdezi, van-e adott kulcsú elem* **data := map[key]** map : Map, key : $\mathbb{Z}$, data : $\mathbb{S}$ *// lekérdezi az adott kulcsú elem adatát, ha a kulcs létezik, különben hiba*

Kulcs szerint rendezett tárolás

- Kulcs szerint szigorúan monoton növekedően tároljuk az asszociatív tömb elmeit. A sorozatban kulcs szerint szigorúan monoton növekvő sorrendben tároljuk az elemeket.
- Ekkor a kulcsok kereséséhez használhatjuk a logaritmikus keresést.
- Ha tömbben tárolnánk az elemeket, akkor beszúrásnál „helyet kell csinálni” az új elemnek: hátrébb kell csúsztatni az új elemnél nagyobb kulcsúakat.
- törlésnél pedig a keletkezett „lyukat” el kell tüntetni: előrébb kell csúsztatni a törlés pozíciója utáni elemeket.

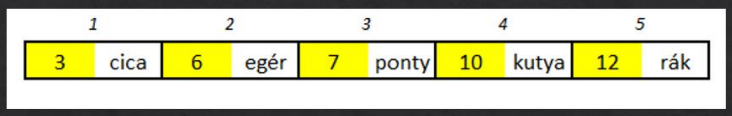

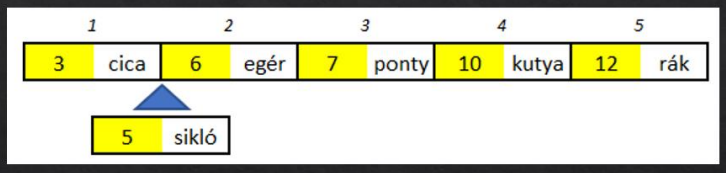

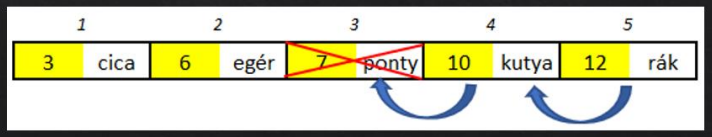

(Megjegyzés: található hatékonyabb tárolás (bináris keresőfák, hash tábla), lásd majd Algoritmusok tárgyban.)

Map reprezentáció

- Típus reprezentációja:
  - **Item** = rec(key: $\mathbb{Z}$, data: $\mathbb{S}$)
  - **seq: Item*** – az elemeket kulcsuk szerint rendezetten tároló sorozat
- Típus műveletek implementációja:
  - **map:=setEmpty(map)** **map:Map** *//kiüríti az asszociatív tömböt*

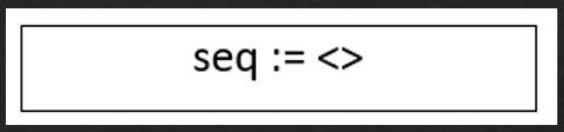

  - **c := count(map)** **map:Map, c:** $\mathbb{N}$ *//megadja az elemek számát*

Map reprezentáció

- **map := insert(map,e)** map:Map, e: Item *//új elemet tesz be, ha a kulcsa még nem létezik*

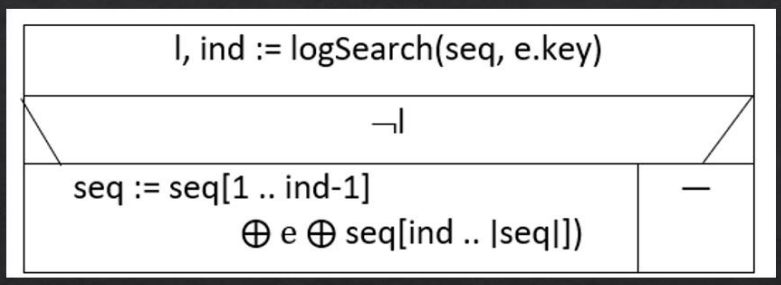

- **map := erase(map, key)** map:Map, key: $\mathbb{Z}$
  //törli az adott kulcsú elemet, ha a kulcs létezik, különben hiba

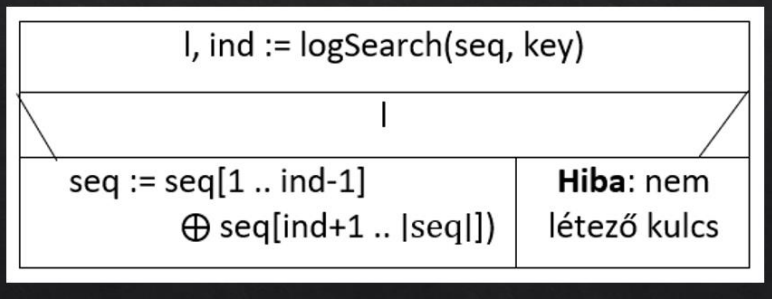

Map reprezentáció

- **l := in(map, key)** map:Map, key: $\mathbb{Z}$, l : $\mathbb{L}$ *//lekérdezi, van-e adott kulcsú elem*

l, ind := logSearch(seq, key)	ind : $\mathbb{N}$

- **data := map[key]** map:Map, key: $\mathbb{Z}$, data: $\mathbb{S}$
  // lekérdezi az adott kulcsú elem adatát, ha a kulcs létezik, különben hiba

l, ind := logSearch(seq, key)	
l	
data := seq[ind].data	**Hiba**: nem létező kulcs

Kiegészítjük a szokásos algoritmust: ha nincs a sorozatban keresett kulcsú elem, akkor az első olyan elem indexét adjuk vissza, amelynek kulcsa nagyobb a keresett kulcsnál; ha nem lenne ilyen, akkor a sorozat hossza plusz egyet.

Ezzel ügyesebb lesz az insert művelet: nem kulcs-összehasonlításra támaszkodik az eltolás ciklusa, hiszen tudjuk, hogy mettől meddig kell a tömb elemeit jobbra tolni. Ha nincs a keresett kulcsnál nagyobb a tömbben, akkor az utolsó elem utáni sorszámot kapjuk vissza.

l, ind := logSearch (seq, key)

l, ah, fh := hamis, 1, |seq|			ah, fh : $\mathbb{N}$
$\neg l \wedge ah \leq fh$			
ind := ⌊(ah + fh) / 2⌋			
seq[ind].key > key	seq[ind].key = key	seq[ind].key < key	
fh := ind-1	l := igaz	ah := ind+1	
$\neg l$			
ind := ah	—		

Osztály diagram:

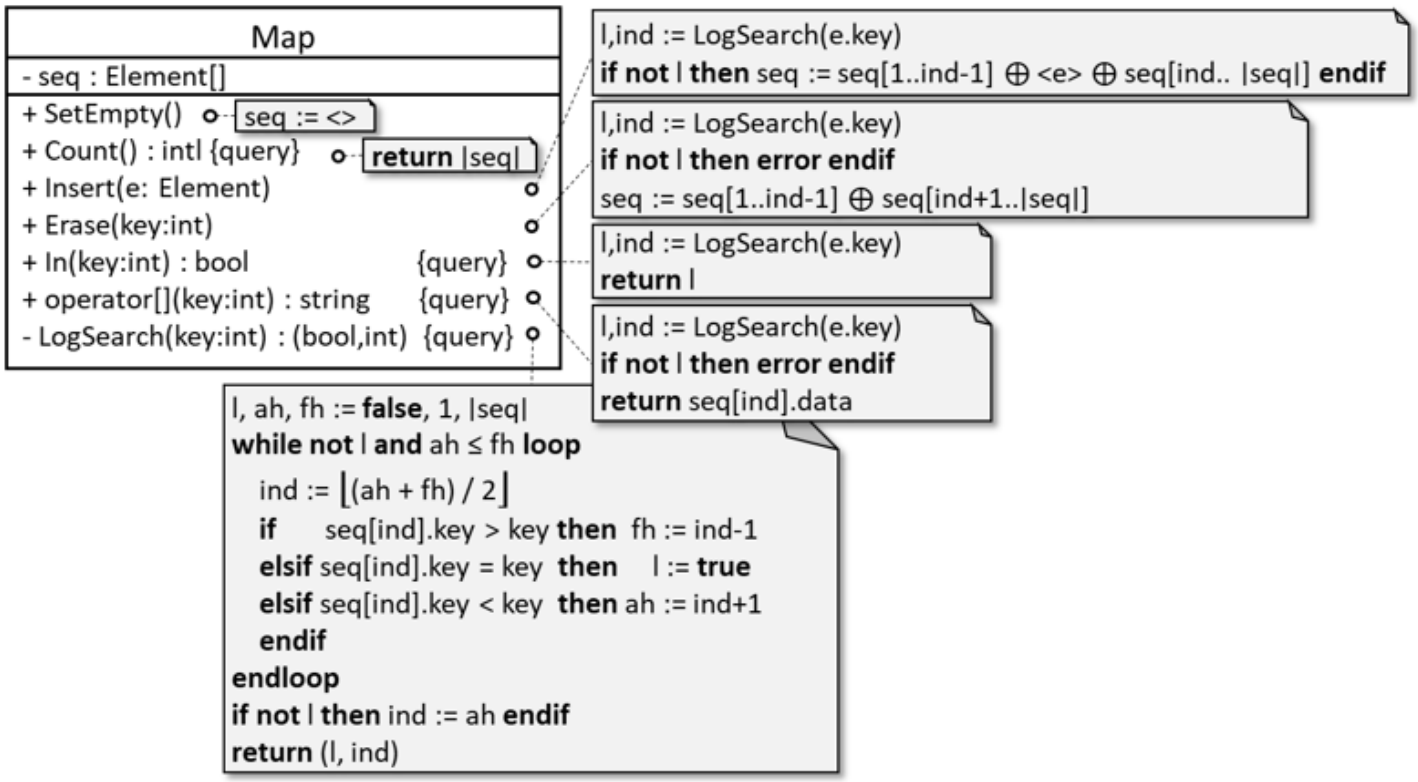

Prioritásos sor

◈Készítsünk maximum prioritásos sort.

◈Az elemek két mezőből állnak (prioritás (egész), adat (szöveg)).

◈A sorból mindig a legnagyobb prioritású elemet vesszük ki (több legnagyobb esetén nem meghatározott, hogy melyiket).

PrQueue a maximum prioritásos sorok halmaza, amely soroknak az elemei $\mathbb{Z} \times \mathbb{S}$ típusú párok.	**SetEmpty(pq)** pq : PrQueue *// Kiüríti a pr sort* **l := IsEmpty(pq)** pq : PrQueue, l : $\mathbb{L}$ *//Igazat ad, ha üres a pr sor, hamisat ha nem.* **pq := Add(pq, e)** pq : PrQueue, e : $\mathbb{Z} \times \mathbb{S}$ *//Betesz egy új elemet a pr sorba.* **e := GetMax(pq)** pq : PrQueue, e : $\mathbb{Z} \times \mathbb{S}$ *//Visszadja az egyik legnagyobb prioritású elemet, nem veszi ki. Fontos, hogy a sor nem lehet üres.* **pq, e := RemMax(pq)** pq : PrQueue, e : $\mathbb{Z} \times \mathbb{S}$ *//Kiveszi az egyik legnagyobb prioritású elemet. Fontos, hogy a sor nem lehet üres.*

A reprezentációnál két lehetőség között választhatunk. Mindkettőhöz szükségünk van egy sorozatra, de a műveletek futási ideje eltérő lehet.

(1) **Rendezetlen** (n hosszú) **sorozat**:

a. **SetEmpty** : üres sorozatot készít. $\Theta(1)$ (Habár nem tudjuk, hogy a vector clear() metódusa mit is csinál pontosan.)
b. **IsEmpty:** hosszból azonnal eldönthető. $\Theta(1)$
c. **Add:** az új elemet a sorozat végéhez fűzzük. $\Theta(1)$
d. **GetMax:** ha nem üres s sor, a tanult maximum kiválasztás algoritmussal megkeressük az egyik legnagyobb prioritású elemet, és visszaadjuk. A sorozat nem változik. $\Theta(n)$
e. **RemMax:** ha nem üres a sorozat, a tanult maximum kiválasztás algoritmussal megkeressük az egyik legnagyobb prioritású elemet, és kivesszük. $\Theta(n)$

(2) **Rendezett** (n hosszú) **sorozat.** Elemek prioritás szerint növekvő a sorrendben vannak.

a. **SetEmpty** : üres sorozatot készít. $\Theta(1)$ (Habár nem tudjuk, hogy a vector clear() metódusa mit is csinál pontosan.)
b. **IsEmpty:** hosszból azonnal eldönthető $\Theta(1)$
c. **Add:** az új elemet betesszük a rendezettség szerinti helyére, amelyet lineáris kereséssel vagy kiválasztással kell megkeresnünk Θ (n)
d. **GetMax:** ha nem üres a sorozat, akkor a rendezettség miatt a sorozat utolsó eleme az egyik legnagyobb prioritású elem. A sorozat nem változik. $\Theta(1)$
e. **RemMax:** ha nem üres a sorozat, akkor a rendezettség miatt a sorozat utolsó eleme az egyik legnagyobb prioritású elem. Azt ki is kell vennünk a sorozatból. $\Theta(1)$

n hosszú sorozat	**rendezetlen**	**rendezett**
SetEmpty()	Θ(1)	Θ(1)
IsEmpty()	Θ(1)	Θ(1)
Add()	Θ(1) *	Θ(n) *
GetMax()	Θ(n)	Θ(1)
RemMax()	Θ(n) **	Θ(1) **

(*) + sorozat végéhez új elem hozzáírása (*) log n + sorozat közepére betesszünk elemet

(**) nem kell léptetni a sorozat elemeit (**) + sorozat végéről elveszünk elemet

- Azt, hogy melyik a jobb, annak függvényében lehet eldönteni, hogy melyik művelet lesz gyakoribb, és azt megvalósítani hatékonyan.
- (Megjegyzés: Tovább növelhető a hatékonyság kupac adatszerkezettel, erről majd az Algoritmusok és adatszerkezetek tárgyban lesz szó.)

- Pr. sorból legnagyobb prioritású elem kiszedése Terv:
  - Maximum kiválasztással meghatározzuk a legnagyobb prioritású elemet, kivesszük egy változóba,
  - A helyén keletkező „lyukba” a vector utolsó elemét bemásoljuk,
  - A vector utolsó elemét eldobjuk.
  - Hibát kell jelezni, ha üres a prioritásos sor!

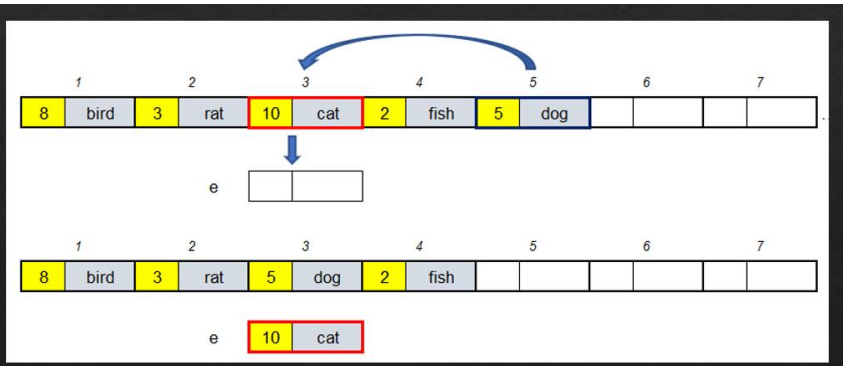

seq: Element*

- a prioritásos sor elemeit rendezetlenül tároló sorozat, ahol Element = rec(pr : $\mathbb{Z}$, data : $\mathbb{S}$)

SetEmpty(pq))

seq := <>

(C++ vector: clear())

l := IsEmpty(pq))

l := |seq| =0

(C++ vector: size())

pq := Add(pq, e)

seq := seq ⊕ <e>

(C++ vector: push_back())

e := GetMax(pq)

|seq|>0	
max, ind := $MAX_{i=1..[seq]}$(seq[i].pr)	**Hiba:** üres prioritásos sor
e := seq[ind]	

pq, e := RemMax(pq)

|seq|>0	
max, ind := $MAX_{i=1..[seq]}$(seq[i].pr)	**Hiba** üres prioritásos sor
e := seq[ind]	
seq[ind] := seq[|seq|]	
pop_back(seq)	

Osztály diagram: